

האקדמיה ללשון העברית

חידון לחג השבועות

1. מה פירוש שם החג 'שבועות'?
- א. צורת רבים של שְׁבוּעָה – על שם שבועת הברית במעמד הר סיני
ב. צורת רבים של שְׁבוּעַ – על שם שבועת השבועות של ספירת העומר
ג. צורת רבים נדירה של המספר שֶׁבַע – על שם שבועת השבועות של ספירת העומר
ד. מילה אכדית שפירושה 'ביכורים'
2. באיזה מן התפריטים כל המאכלים עשויים להיות חלביים?
- א. שֶׁנֶף, חֶמְצָה, מוֹפְיָנִים
ב. לֶבֶן, מֶקְפָּא, טֶגְנִים
ג. רֶפְרֶפֶת, קֶצִיף, חֲבִיתִיּוֹת
ד. כְּתִיבָה, כְּרוֹכֵית, אֶפִיפִיּוֹת
3. מהי בְּבוּרָה?
- א. גמלה צעירה
ב. עונת הבאת הביכורים למקדש
ג. תאנה עסיסית שהקדימה להבשיל
ד. מעמדו המיוחד של הבכור בימי קדם
4. מהי קֶמָה?
- א. סוג של שקמה
ב. אגודה קשורה של שיבולים
ג. שיבולים זקופות קומה לפני הקציר
ד. מספוא, תערובת דגנים למאכל בהמות
5. איזו מילה אינה נרדפת לטֶנָא?
- א. אֶלְפָס
ב. קֶלֶת
ג. כְּפִיפָה
ד. קֶפָה
6. "מלאו אסמינו בר... – באיזה ביטוי 'בר' פירושו תבואה?
- א. בר לבב
ב. צמח בר
ג. לשבור בר
ד. בר סמכא
7. באילו צמחים נעשות הפעולות האלה: בָּצִיר, מְסִיק, גְּדִיד, אֶרְיָה?
- א. בציר – רימונים; מסיק – שקדים; גדיד – זיתים; ארייה – תאנים.
ב. בציר – רימונים; מסיק – זיתים; גדיד – שקדים; ארייה – בצלים.
ג. בציר – ענבים; מסיק – תמרים; גדיד – תאנים; ארייה – בצלים.
ד. בציר – ענבים; מסיק – זיתים; גדיד – תמרים; ארייה – תאנים.
8. מהו עמיר בתנ"ך?
- א. צמרת האילן
ב. מילה נרדפת לעומר
ג. פעולת איסוף העומרים
ד. שם פרטי
9. עשרת הדיברות – מהי צורת היחיד של דְּבָרוֹת?
- א. דְּבַר
ב. דְּבָר
ג. דְּבָרָה
ד. דְּבָרֶת
10. מה משמעות המילה תיקון בצירוף 'תיקון ליל שבועות'?
- א. תקנה שתיקנו חכמים

האקדמיה ללשון העברית

ב. ריפוי הנפש הפגומה והחזרתה לקדמותה

ג. הכנה והכשרה של האדם – כמו לקראת

מעמד הר סיני

ד. הצורה המקורית היא תבון בכ"ף –

מלשון יציקת תוכן

12. איזה צירוף לקוח ממגילת רות?

א. יש ויש

ב. פלוני אלמוני

ג. בחצי גורן

ד. רות סוף

11. רות הייתה אשת מחלון בן נעמי. מה

הייתה נעמי לרות?

א. תמה

ב. תמות

ג. חותנת

ד. מתנת

האקדמיה ללשון העברית

חידון לחג השבועות

תשובות

1. מה פירוש שם החג 'שבועות'?

אפשרות ב: צורת רבים של שבעת השבועות של ספירת העומר
שם החג שְׁבוּעוֹת אינו אלא צורת הרבים של שְׁבוּעָה. ההגייה התקנית של צורת הרבים הזאת היא בקמץ:
שְׁבוּעוֹת (ולא שְׁבוּעוֹת), כגון שלושה שְׁבוּעוֹת. כמו צורת הריבוי הרגילה, גם שם החג נהגה במלרע:
שבועות (ולא שבועות).

2. באיזה מן התפריטים כל המאכלים עשויים להיות חלביים?

אפשרות ג: רֶפְרֶפֶת, קְצִיף, חֲבִיתִיּוֹת
רפרפת היא פודינג, קציף הוא שייק (כגון קציף חלב – מילקשייק) וחביתיות – בלינצ'ס. התפריטים
האחרים:
שנף – וניל, חמצה – חומס, מופינים – מאפינס.
לובנן – עוגת ספוג לבנה (טורט), מקפא – ג'לי, טוגנים – צ'יפס.
כתינה – שניצל, כרוכית – שטרודל, אפיפיות – ופלים.

3. מהי בְּבוּרָה?

אפשרות ג: תאנה עסיסית שהקדימה להבשיל
בְּבוּרִים הם הפרות והתבואה שהבשילו ראשונים. קרובה להם המילה בְּבוּרָה או בְּבוּרָה – תאנה עסיסית
שהקדימה להבשיל. בְּבוּרָה בְּטָרָם קִיץ הוא משל לדבר שהכול להוטים אחריו ושנחטף מיד עם הופעתו:
"בְּבוּרָה בְּטָרָם קִיץ אֲשֶׁר יֵרָאֶה הָרְאָה אוֹתָהּ, בְּעוֹדָה בְּכַפּוֹ יִבְלַעְנָה" (ישעיהו).

4. מהי קְמָה?

אפשרות ג: שיבולים זקופות קומה לפני הקציר
המילה קמה נזכרת בציווי על ספירת העומר: "שְׁבַעָה שְׁבַעַת תִּסְפֹּר לָךְ, מִהַחֵל חֲרַמְשׁ בְּקִמָּה תִּחַל לִסְפֹּר
שְׁבַעָה שְׁבַעוֹת", כלומר מתחילת הקציר. קמה – על שום קומתן הגבוהה והזקופה של השיבולים בשלב
האחרון של גידולן.

5. איזו מילה אינה נרדפת לטָנָא?

אפשרות א: אֶלְפָס
טנא הוא סל נצרים שהיו מביאים בו את הביכורים ככתוב: "וְלִקְחֶתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה... וְשַׂמְתָּ
בְּטָנָא...". גם המילים קֶלֶת, בְּפִיפָה וקֶפֶה מלשון חז"ל משמען 'סל' (בכפיפה אחת) פירושו 'בסל אחד',
ואילו אלפס הוא סיר לבישול בעל ידית ארוכה.

האקדמיה ללשון העברית

6. "מלאו אסמינו בר..." – באיזה ביטוי 'בר' פירושו תבואה?

אפשרות ג: לשבור בר

'לשבור בר' פירושו לקנות תבואה, כמסופר בספר בראשית: "וַיֵּרְדוּ אֶחָי יוֹסֵף עֶשְׂרֵה לְשָׁבֵר בָּר מִמִּצְרָיִם". בר לבב הוא מי שלבו ברור, כלומר נקי וטהור. צמח בר הוא צמח הגדל בחוץ, בטבע (בר = חוץ בארמית). בר סמכא הוא בעל סמכות (בר = בן בארמית).

7. **באילו צמחים נעשות הפעולות האלה: בָּצִיר, מְסִיק, גְּדִיד, אַרְיָה?**

אפשרות ד: בציר – ענבים; מסיק – זיתים; גדיד – תמרים; ארייה – תאנים.

לשוננו מבחינה בין שלל פעולות הקשורות לאסיף. בתנ"ך אנו מוצאים את הפועל קָצַר המיוחד לחיטה ושעורה, ואת הפועל בָּצַר המיוחד לענבים. פעלים נוספים ירשנו מלשון חכמים: "פועלין שהיו אורין בתאנים וגודרין בתמרים ובוצרין בענבים ומוסקין בזיתים – הרי אלו אוכלין ופטורין".

8. **מהו עמיר בתנ"ך?**

אפשרות ב: מילה נרדפת לעומר

עמיר בתנ"ך הוא מילה נרדפת לעומר ('אגודת שיבולים'). למשל: "הַעֲגֵלָה הַמְלֵאָה לֵה עֹמִיר" (עמוס), "כִּי קִבְּצָם כְּעֹמִיר גֶרְנָה" (מיכה). בלשון חז"ל עמיר הוא לא רק של חיטה ושעורה אלא גם של גידולים אחרים כגון תלתן. צמרת האילן היא אמיר (באל"ף). בימינו עמיר וגם אמיר משמשים שמות פרטיים ושמות משפחה.

9. **עשרת הדיברות – מהי צורת היחיד של דְּבָרוֹת?**

אפשרות א: דְּבָר

דיברות – ריבוי של דִּבְרָר, כמו כיסאות – ריבוי של כיסא.

10. **מה משמעות המילה תיקון בצירוף 'תיקון ליל שבועות'?**

אפשרות ב: ריפוי הנפש הפגומה והחזרתה לקדמותה

הפועל תיקן נושא כמה משמעים, ובהם קביעת חוקים והכנה. תיקון ליל שבועות קשור למשמע אחר: ריפוי דבר שבור, החזרת הפגום לקדמותו. בעולם הקבלה חוברו 'תיקונים' שונים – תפילות וקטעים הנאמרים במועדים מסוימים (תיקון חצות, תיקון ליל שבועות) שנועדו לתקן את נפש האדם החוטאת.

11. **רות הייתה אשת מחלון בן נעמי. מה הייתה נעמי לרות?**

אפשרות ב: תמות

נעמי הייתה החמות של רות: "וַתֵּאמֶר לָהּ נְעֻמִי תְמוֹתָהּ...". תמות על משקל אָחֹת (ולא "חמה"). חותנת היא אמה של האישה (ולא של האיש), ואילו מחותנים הם הורי בני הזוג אלה ביחס לאלה.

האקדמיה ללשון העברית

12. איזה צירוף לקוח ממגילת רות?

אפשרות ב: פלוני אלמוני

פלוני אלמוני הוא צירוף מקראי שפירושו 'זה וזה', 'מישהו או משהו שלא פורש שמו'. השימוש בצירוף לאדם לקוח ממגילת רות: "וּבַעַז עָלָה הַשָּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם, וְהָיָה הַגֹּאֵל עֹבֵר אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּעַז. וַיֹּאמֶר: סוּךָה שָׁבָה פֹּה פְּלֹנִי אֶלְמָנִי...". גיזרון מילות הצירוף אינו מחוור. יש שהציעו לקשור את פלוני לשורש פל"א (דבר פלאי ולא מובן) ואת אלמוני לשורש אל"ם (היעדר דיבור).